

U C H W A Ł A
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 29 marca 2007 r.

w sprawie ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy

Senat, po rozpatrzeniu uchwalonej przez Sejm na posiedzeniu w dniu 7 marca 2007 r. ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy, wprowadza do jej tekstu następujące poprawki:

- 1) w art. 9 w ust. 3 skreśla się wyrazy "w ograniczonym lub nieograniczonym zakresie";
- 2) w art. 9 w ust. 9 w pkt 3 wyrazy "tryb rozstrzygania o prawidłowości tych opinii" zastępuje się wyrazami "tryb postępowania odwoławczego od tych opinii";
- 3) w art. 10 w ust. 2 w pkt 3 skreśla się wyrazy "w miejscach wyznaczonych poza tymi zakładami";
- 4) w art. 11 zdanie wstępne otrzymuje brzmienie:
"W razie stwierdzenia naruszenia przepisów prawa pracy lub przepisów dotyczących legalności zatrudnienia właściwe organy Państwowej Inspekcji Pracy są uprawnione odpowiednio do:";
- 5) w art. 11 w pkt 8 skreśla się wyrazy "do pracodawcy";

- 6) w art. 14 w ust. 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
"3) przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na koncie ubezpieczonego i koncie płatnika składek, o których mowa odpowiednio w art. 40 i 45 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, Nr 17, poz. 95 i Nr 21, poz. 125), w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym;"
- 7) w art. 17 w pkt 2 średnik zastępuje się kropką i skreśla się pkt 3;
- 8) w art. 18 w ust. 1 w pkt 4 w lit. b wyrazy "art. 95 § 3" zastępuje się wyrazami "art. 17 § 2";
- 9) w art. 18 po ust. 5 dodaje się ust. 5a w brzmieniu:
"5a. Główny Inspektor Pracy może upoważnić swoich zastępców oraz pracowników wykonujących czynności nadzorcze, zatrudnionych w Głównym Inspektoracie Pracy, do rozpatrywania w jego imieniu odwołań od decyzji okręgowych inspektorów pracy.";
- 10) w art. 19 w ust. 1 pkt 4 otrzymuje brzmienie:
"4) nadzorowanie i przeprowadzanie kontroli przestrzegania prawa pracy na obszarze objętym właściwością terytorialną okręgowego inspektoratu pracy, z zastrzeżeniem art. 22 ust. 2;"
- 11) w art. 19 w ust. 1 pkt 5 otrzymuje brzmienie:
"5) wydawanie w pierwszej instancji decyzji, podjętych w wyniku kontroli, o których mowa w pkt 4;"
- 12) w art. 19 w ust. 1 w pkt 9 wyraz "pracodawcę" zastępuje się wyrazami "podmiot kontrolowany";
- 13) w art. 19 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:
"2a. Okręgowy inspektor pracy może upoważnić swoich zastępców oraz inspektorów pracy zatrudnionych w okręgowym inspektoracie pracy do wydawania w jego imieniu decyzji, o których mowa w art. 11 pkt 1-3 oraz 5-7, wystąpień, o których

mowa w art. 11 pkt 8, a także decyzji administracyjnych oraz innych rozstrzygnięć i wniosków, o których mowa w odrębnych przepisach.";

- 14) w art. 23 w ust. 4 wyrazy "w terminie 3 dni zażalenie" zastępuje się wyrazami "zażalenie, w terminie 3 dni od dnia doręczenia postanowienia";
- 15) w art. 26 w ust. 4 po wyrazach "rewizji osobistej" dodaje się wyrazy ", także w przypadku";
- 16) w art. 31 skreśla się ust. 12;
- 17) w art. 33:
 - a) w ust. 1 w zdaniu wstępnym oraz w ust. 2 wyrazy "inspektor pracy" zastępuje się wyrazami "organ Państwowej Inspekcji Pracy",
 - b) w ust. 1 w pkt 1 wyrazy "art. 11 pkt 1-4" zastępuje się wyrazami "art. 11 pkt 1-5";
- 18) w art. 34:
 - a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

"1a. Decyzje, o których mowa w ust. 1, w sprawach z zakresu działania okręgowego inspektoratu pracy wydaje okręgowy inspektor pracy.",
 - b) w ust. 5 wyrazy "decyzji inspektora pracy" zastępuje się wyrazami "decyzji okręgowego inspektora pracy" oraz wyrazy "okręgowego inspektora pracy" zastępuje się wyrazami "Głównego Inspektora Pracy",
 - c) w ust. 6 wyrazy "okręgowy inspektor pracy" zastępuje się wyrazami "Główny Inspektor Pracy";
- 19) w art. 37 w ust. 1 oraz w ust. 2 w zdaniu wstępnym wyrazy "inspektor pracy" zastępuje się wyrazami "organ Państwowej Inspekcji Pracy";
- 20) w art. 38 w ust. 1 skreśla się pkt 1;
- 21) w art. 39 w pkt 3 wyrazy "przestępstwo popełnione z winy umyślnej" zastępuje się wyrazami "umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe";

- 22) w art. 40 w ust. 2 po wyrazach "w ust. 1" dodaje się wyrazy "oraz w art. 5 ust. 2";
- 23) w art. 40 w ust. 3 wyrazy "art. 5 ust. 3" zastępuje się wyrazami "art. 5 ust. 2";
- 24) skreśla się art. 56;
- 25) w art. 57 w ust. 1 po wyrazie "rentę" dodaje się wyrazy "z tytułu niezdolności do pracy";
- 26) w art. 59:
 - a) w ust. 5 skreśla się wyrazy ", pracowników opiekujących się dziećmi w wieku do ośmiu lat",
 - b) dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

"6. Przepisy ust. 2 i 3 stosuje się do pracowników opiekujących się dziećmi w wieku do ośmiu lat, pod warunkiem wyrażenia przez nich zgody.";
- 27) w art. 60:
 - a) w ust. 2 wyrazy "w godzinach nadliczbowych przysługuje czas wolny" zastępuje się wyrazami "poza normalnymi godzinami pracy przysługuje czas wolny w tym samym wymiarze",
 - b) w ust. 3 skreśla się wyrazy "i samodzielnych";
- 28) w art. 62 w ust. 1 po wyrazie "postępowanie" dodaje się wyrazy "karne lub";
- 29) w art. 64 w ust. 1 po wyrazie "pracownikiem" dodaje się wyraz "mianowanym";
- 30) w art. 65 w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

"1) prawomocnego orzeczenia środka karnego pozbawienia praw publicznych albo zakazu wykonywania zawodu;";
- 31) w art. 65 w ust. 3 po wyrazach "obowiązków pracowniczych" dodaje się wyrazy "albo prawomocnego skazania za przestępstwo umyślne";

32) w rozdziale 7 przed art. 95 dodaje się art. 94a w brzmieniu:

"Art. 94a. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. nr 43, poz. 296, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 63¹ otrzymuje brzmienie:

"Art. 63¹. W sprawach o ustalenie istnienia stosunku pracy Główny Inspektor Pracy oraz okręgowi inspektorzy pracy mogą wytaczać powództwa na rzecz obywateli, a także wstępować, za zgodą powoda, do postępowania w tych sprawach w każdym jego stadium.";

2) art. 462 otrzymuje brzmienie:

"Art. 462. W sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych organizacje społeczne, o których mowa w art. 61, a także Główny Inspektor Pracy oraz okręgowi inspektorzy pracy w zakresie określonym w art. 63¹, mogą powodować wszczęcie postępowania na rzecz pracowników oraz ubezpieczonych. Przepisy art. 61–63 stosuje się odpowiednio.";

33) w art. 96:

a) po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

"1a) w art. 150 § 2 otrzymuje brzmienie:

"§ 2. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, a także pracodawca, u którego zakładowa organizacja związkowa nie wyraża zgody na ustalenie lub zmianę systemów i rozkładów czasu pracy oraz okresów rozliczeniowych czasu pracy, może stosować okresy rozliczeniowe czasu pracy określone w art. 129 § 2 i w art. 135 § 2 i 3 – po uprzednim zawiadomieniu właściwego okręgowego inspektora pracy.";

b) po pkt 6 dodaje się pkt 6a w brzmieniu:

"6a) w art. 237¹¹ § 4 otrzymuje brzmienie:

"§ 4. Właściwy organ Państwowej Inspekcji Pracy może nakazać utworzenie służby bhp, albo zwiększenie liczby pracowników tej służby, jeżeli jest to uzasadnione stwierdzonymi zagrożeniami zawodowymi.";

- 34) w art. 96 skreśla się pkt 3 i 12;
- 35) w art. 96 w pkt 7, w art. 281 w pkt 6 na końcu stawia się przecinek oraz dodaje się pkt 7 w brzmieniu :
"7) pozostawia dokumentację w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz akta osobowe pracowników w warunkach grożących uszkodzeniem lub zniszczeniem";
- 36) w art. 98 wyrazy "w dziale VII" zastępuje się wyrazem "przepisami";
- 37) art. 100 otrzymuje brzmienie:
"Art. 100. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:
1) w art. 55 w § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
"W razie powtórnego wydania przez prokuratora postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania w wypadku, o którym mowa w art. 330 § 2, pokrzywdzony oraz organ Państwowej Inspekcji Pracy może w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu wnieść akt oskarżenia do sądu, dołączając po jednym odpisie dla każdego oskarżonego oraz dla prokuratora.";
2) w art. 306 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:
"§ 1a. Organom Państwowej Inspekcji Pracy przysługuje zażalenie na postanowienie o umorzeniu śledztwa lub dochodzenia w sprawach o przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, o których mowa w art. 218–221 Kodeksu karnego, jeżeli złożyły zawiadomienie o przestępstwie.";
3) w art. 330 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:
"§ 2. Jeżeli prokurator nadal nie znajduje podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, wydaje ponownie postanowienie o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia. Postanowienie to podlega zaskarżeniu tylko do prokuratora nadrzędnego. W razie utrzymania w mocy zaskarżonego postanowienia, pokrzywdzony,

który wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 i 2, oraz organ Państwowej Inspekcji Pracy, który wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1-2, może wnieść akt oskarżenia określony w art. 55 § 1 – o czym należy go pouczyć.

§ 3. W razie wniesienia przez pokrzywdzonego lub przez organ Państwowej Inspekcji Pracy aktu oskarżenia prezes sądu przesyła jego odpis prokuratorowi, wzywając go do nadesłania w terminie 14 dni akt postępowania przygotowawczego.".";

38) po art. 100 dodaje się art. 100a w brzmieniu:

"Art. 100a. W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.) w art. 35a w ust. 1 pkt 13 otrzymuje brzmienie:

"13) współpraca z właściwym terenowo okręgowym inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.".";

39) w art. 101 w pkt 2, w art. 6zt w ust. 3:

a) po wyrazach "art. 1 ust. 2 pkt 5a" dodaje się wyrazy ", mając na względzie konieczność zapewnienia sprawności przeprowadzanej kontroli oraz prawidłowego dokumentowania przeprowadzonych czynności kontrolnych",

b) skreśla się zdanie drugie;

40) w art. 102 w pkt 1, w § 2 wyrazy "inspektor pracy" zastępuje się wyrazami "Główny Inspektor Pracy lub okręgowy inspektor pracy";

41) w art. 102 w pkt 2 w lit. b, § 1b otrzymuje brzmienie:

"§ 1b. Jeżeli ukarany co najmniej dwukrotnie za wykroczenie przeciwko prawom pracownika określone w Kodeksie pracy popełnia w ciągu dwóch lat od dnia ostatniego ukarania takie wykroczenie, właściwy organ Państwowej Inspekcji Pracy może w postępowaniu mandatowym nałożyć grzywnę w wysokości do 5000 zł.";

- 42) art. 105 otrzymuje brzmienie:
"Art. 105. Pracownicy Państwowej Inspekcji Pracy zachowują uprawnienia pracownicze oraz prawo do wykonywania lub nadzorowania czynności kontrolnych wynikające z aktów, na podstawie których powstał ich stosunek pracy lub na podstawie których przysługiwało im prawo do wykonywania lub nadzorowania czynności kontrolnych, przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.";
- 43) w art. 110 w ust. 1 wyrazy "inspektor pracy" zastępuje się wyrazami "okręgowy inspektor pracy";
- 44) w art. 110:
a) w ust. 2 wyrazy "właściwymi okręgowymi inspektorami pracy" zastępuje się wyrazami "właściwymi organami Państwowej Inspekcji Pracy",
b) w ust. 3 wyrazy "właściwego okręgowego inspektora pracy" zastępuje się wyrazami "właściwe organy Państwowej Inspekcji Pracy";
- 45) w art. 112 wyrazy "pod rządami niniejszej ustawy" zastępuje się wyrazami "po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy";
- 46) art. 113 otrzymuje brzmienie:
"Art. 113. Do egzekucji wszczętych na podstawie ustawy, o której mowa w art. 95, przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe."

MARSZAŁEK SENATU

Bogdan BORUSEWICZ

UZASADNIENIE

Senat, rozpatrując ustawę o Państwowej Inspekcji Pracy, postanowił wprowadzić do jej tekstu 46 poprawek.

Senat zajął stanowisko, że konieczne jest prawidłowe uregulowanie relacji między normami ustawy, a treścią aktów wykonawczych, które będą do niej wydane. Poprawka nr 1 eliminuje z ustawy zakres uprawnień rzeczoznawcy, który będzie określony w akcie wykonawczym ministra właściwego do spraw pracy. Z kolei poprawka nr 2 prawidłowo określa zakres upoważnienia ustawowego.

Senat uznał za wskazane poszerzenie uprawnień Państwowej Inspekcji Pracy dotyczących sprawowania nadzoru i kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Poprawka nr 3 umożliwi Inspekcji nadzór i kontrolę przestrzegania tych obowiązków wobec osób przebywających w zakładach karnych i poprawczych, które wykonują pracę na terenie tych zakładów.

W podobnym kierunku zmierzają poprawki nr 4 i 5. Poprawka nr 4 rozszerza zakres działania organów Państwowej Inspekcji Pracy o działania podejmowane w przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących legalności zatrudnienia. Poprawka ta jest następstwem przejęcia przez Inspekcję zadań realizowanych w obowiązującym stanie prawnym przez wojewodów. Poprawka nr 5 umożliwi Państwowej Inspekcji Pracy kierowanie wystąpień nie tylko do pracodawców lecz do szerszego kręgu podmiotów kontrolowanych.

W ocenie Izby zakres informacji zgromadzonych i przekazywanych Państwowej Inspekcji Pracy przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest zbyt szeroki. Obejmuje on nie tylko informacje o podleganiu ubezpieczeniom społecznym, ale także tzw. dane wrażliwe, np. o stanie zdrowia ubezpieczonego, o zdolności do pracy czy też o kontroli zasadności zwolnień lekarskich. Z tego względu Senat zaproponował poprawkę nr 6. Ogranicza ona dostęp do danych zgromadzonych na koncie ubezpieczonego i koncie płatnika – będzie on możliwy wyłącznie w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Senat podzielił pogląd Prezydenta RP dotyczący dwustopniowego modelu kompetencji i zakresu działania organów Państwowej Inspekcji Pracy. W tym celu zgłosił poprawki nr 7, 9, 10, 11, 13, 17, 18, 19, 32, 33, 38, 40 i 43, które przywracają pierwotne założenia prezydenckiego projektu ustawy. W przekonaniu Senatu rozwiązanie to służyć ma

wzmocnieniu wewnętrznej kontroli sprawowanej przez organy Państwowej Inspekcji Pracy nad działalnością inspektorów pracy – pracowników Inspekcji.

Zgodnie z tym rozwiązaniem inspektor pracy utraci status organu Inspekcji. Decyzje w wyniku postępowania kontrolnego będzie podejmować na podstawie upoważnienia i w imieniu właściwego terytorialnie okręgowego inspektora pracy. Organem odwoławczym od tych decyzji będzie Główny Inspektor Pracy.

Zmiany dostosowawcze odnoszą się również do dalszych przepisów rozpatrywanej przez Senat ustawy, w tym do przepisów zmieniających Kodeks pracy, oraz określają kompetencje i uprawnienia inspektorów pracy w procesie wykonywania kontroli i nadzoru oraz w działaniach następczych. Właściwe zmiany w tym zakresie zostały ponadto wprowadzone do Kodeksu postępowania cywilnego oraz do ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Poprawka nr 15 zmierza do tego, aby inspektorzy pracy byli zwolnieni w każdym przypadku od rewizji osobistej.

Poprawka nr 16 jest wyrazem przekonania Senatu, że najwłaściwszą formą dokumentowania ustaleń kontroli jest protokół. Tym samym, w przypadku dokumentowania ustaleń z kontroli podmiotów innych niż pracodawcy, na rzecz których jest świadczona praca przez osoby fizyczne, nie będzie to notatka urzędowa.

W toku prac legislacyjnych Senat wiele uwagi poświęcił statusowi Głównego Inspektora Pracy oraz jego zastępców. Senat zwrócił uwagę, że w ustawie z dnia 31 lipca 1981 roku o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe wymienia się Głównego Inspektora Pracy i jego zastępcę wśród innych stanowisk, których zajmowanie obecnie nie jest równoznaczne z nawiązaniem stosunku pracy.

Senat uznał, że pozostawienie przepisu, na mocy którego osoby te są pracownikami Państwowej Inspekcji Pracy, może budzić wątpliwości interpretacyjne. Wątpliwości mogłyby powstać nie tylko co do statusu prawnego tych osób, ale także w odniesieniu do uprawnień pracowniczych. Z tego względu Izba wniosła poprawki nr 20 i 23.

Senat uzupełnił katalog wymagań, jakie musi spełniać pracownik Państwowej Inspekcji Pracy, o niekaralność za umyślne przestępstwo skarbowe (poprawka nr 21). Uzupełnienie to było konieczne ze względu na fakt, że w Kodeksie karnym skarbowym wyraźne jest formalne rozgraniczenie pojęcia "przestępstwa skarbowego" od pojęcia "przestępstwa".

Poprawka nr 22 wprowadza możliwość nawiązania stosunku pracy na stanowisku równorzędnym z okręgowym inspektorem pracy oraz jego zastępcą, odwołanymi ze stanowiska.

Poprawka nr 24 ma na celu wyeliminowanie z ustawy przepisu art. 56 pozbawionego nowych treści normatywnych. Jest on wyłącznie powtórzeniem normy prawnej zawartej w ustawie z dnia 12 grudnia 1997 roku o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej.

W toku prac nad ustawą Senat podniósł niezgodność z normami Kodeksu pracy przepisów dotyczących zatrudniania w godzinach nadliczbowych pracowników opiekujących się dziećmi do 8 roku życia. W celu usunięcia tej niezgodności wprowadził rozwiązanie, w myśl którego zakaz pracy poza normalnymi godzinami pracy oraz w niedziele i święta, nie będzie miał bezwzględnego charakteru w odniesieniu do tych pracowników. Praca w tych godzinach i dniach będzie możliwa, pod warunkiem wyrażenia zgody przez pracownika (poprawka nr 26).

Senat uznał za wskazane zróżnicowanie niektórych uprawnień pracowniczych w odniesieniu do pracowników zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych i samodzielnych (poprawka nr 27). Pracownicy Państwowej Inspekcji Pracy zatrudnieni na samodzielnych stanowiskach będą otrzymywali wolny czas za pracę poza normalnymi godzinami pracy, a nie tylko za pracę wykonywaną w porze nocnej oraz w niedzielę lub święto.

Część poprawek wniesionych przez Senat dotyczy zaostrzenia sankcji w ramach stosunku pracy, w związku z odpowiedzialnością karną. Senat rozszerzył katalog przestępstw umożliwiających zawieszenie w pełnieniu obowiązków służbowych pracownika, przeciwko któremu zostało wszczęte postępowanie karne (poprawka nr 28). Ponadto dał możliwość rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika, w przypadku prawomocnego skazania go za przestępstwo umyślne (poprawka nr 31).

Poprawka nr 34 ma na celu utrzymanie obowiązującego stanu prawnego w zakresie właściwości organu zatwierdzającego wykaz prac lekkich oraz wydającego zezwolenie na wykonywanie pracy przez dziecko poniżej 16 roku życia.

W ocenie Senatu niezbędne było skorelowanie prac nad ustawą z najnowszymi zmianami wprowadzonymi ustawą o zmianie ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach oraz ustawy – Kodeks pracy. W tym celu Senat uzupełnił przepis Kodeksu pracy o wykroczenie przeciwko prawom pracownika, polegające na pozostawianiu dokumentacji oraz akt osobowych w warunkach grożących uszkodzeniem lub zniszczeniem (poprawka nr 35).

W poprawce nr 37 Senat zaproponował odmienne niż Sejm zmiany do Kodeksu postępowania karnego i uchylił instytucję "działania obok pokrzywdzonego". W ocenie Senatu przepis ten mógłby nasuwać liczne wątpliwości w zakresie uprawnień Państwowej Inspekcji Pracy jako pokrzywdzonego oraz obowiązków organów prowadzących postępowanie przygotowawcze i sądów.

Poprawka Senatu umożliwi organom Państwowej Inspekcji Pracy składanie zażaleń na postanowienia o umorzeniu postępowania karnego w sprawach o przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową.

Poprawka nr 39 czyni zadość wymogom konstytucyjnym dotyczącym treści upoważnienia ustawowego, poprzez uzupełnienie o wytyczne dotyczące treści aktu wykonawczego.

Pozostałe zmiany poprawiają czytelność ustawy (poprawki nr 8, 12, 14, 25, 29, 30, 36, 41, 42, 44, 45 i 46). Poprawki te mają zróżnicowany charakter – ujednolicają bądź dostosowują terminologię ustawy, precyzują i prawidłowo redagują normy prawne oraz korygują odesłania.